



Til Mattilsynet

Dato: 24.04.23

GMO-nettverkets innspill til Mattilsynets høring av VKMs risikovurdering av rapsoljen Aquaterra® til bruk i fiskefôr

GMO-nettverket viser til Mattilsynets høring knyttet til Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) sin risikovurdering av Aquaterra® rapsolje til bruk som ingrediens i fiskefôr¹ og har følgende innspill.

Mattilsynet mottok 7. juni 2022 søknaden fra Nufarm B.V. i Nederland på vegne av Nuseed Nutritional Australia Pty Ltd om godkjenning av rapsoljen Aquaterra® fra den genmodifiserte rapsen med unik kode NSB5ØØ27-4 til bruk i fiskefôr.

Den 6. oktober ble det bedt om innsyn i dokumentene som ligger til grunn for søknaden, og 19. oktober avslo Mattilsynet kravet om innsyn i de fleste av dem. 6. november 2022 ble det sendt klage på avslaget og per 24.04 2023 har ikke Mattilsynet ferdigbehandlet klagen. Mattilsynet har flere ganger informert om at de trenger mer tid til å behandle klagen, senest 22. mars 2023.

Mattilsynets avslag 19. oktober i fjor innebærer at de fleste dokumentene er hemmeligholdt. VKMs risikovurdering er for det aller meste basert på dokumenter det er bedt om innsyn i, og hemmeligholdt svekker dermed muligheten offentligheten har til å vurdere VKMs rapport. Hemmeligholdet kan ha påvirkning på innholdet i høringssvarene. GMO-nettverket mener

¹ VKM, Tage Thorstensen, Johanna Bodin, Nur Duale, Anne-Marthe Ganes Jevnaker, Johan Johansen, Ville Erling Sipinen, Volha Shapaval, Øystein Sæle, Kristian Prydz, Kaja Skjærven (2023). Risk assessment of Aquaterra® oil for its intended use as ingredient in fish feed. Scientific Opinion of the Norwegian Scientific Committee for Food and Environment. VKM Report 2023: 8, ISBN: 978-82-8259-419-6, ISSN: 2535-4019. Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM), Oslo, Norway.
https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/risk_assessment_of_aquaterra_oil_for_its_intended_use_as_ingredient_in_fish_feed.49690/binary/Risk%20assessment%20of%20Aquaterra%20oil%20for%20its%20intended%20use%20as%20ingredient%20in%20fish%20feed

derfor at det må gjennomføres en ny høring etter at spørsmålet om offentlig innsyn er endelig avklart. Det innebærer også at søknaden om å ta i bruk Aquaterra® heller ikke kan ferdigbehandles før etter at den nye høringen er gjennomført.

I et av dokumentene Mattilsynet har gitt innsyn i, skriver Nuseed følgende til Mattilsynet 13. januar i år: *"As the risk assessment of the application for authorisation of Aquaterra is still ongoing, any disclosure of the application documents to the public might interfere with the process. Therefore, we would kindly ask you to grant access to the non-confidential part of the application only after the risk assessment process is finalised."* (vår uth.)

GMO-nettverket mener at dette også understreker behovet for åpenhet og en ny høring før søknaden fra Nuseed ferdigbehandles.

I fjor høst ba Mattilsynet om innspill på sin bestilling av en risikovurdering fra VKM. GMO-nettverket leverte et innspill² 16. september der oppsummeringen var:

1. Bestillingen bør omfatte at VKM må ta hensyn til andre eksisterende data og studier samt konsultere tredjeparter i dette arbeidet.
2. Genmodifiseringen knyttet til resistens mot glufosinat, dvs. innsetting av et pat-gen, tas med i bestillingen.
3. VKM eller Mattilsynet bringer klarhet i om, og eventuelt i hvilket omfang, det brukes glufosinat i forbindelse med dyrkingen av raps NS-B50027-4 til bruk i omega-3-oljen.
4. VKMs risikoanalyse bør være basert på foringsforsøk med olje fra raps som er dyrket under samme betingelser og sprøytemiddelregime som ved kommersiell dyrking.
5. VKM får i oppdrag å vurdere risiko knyttet til eventuelle rester av glufosinat i rapsoljen.

GMO-nettverket mener disse punktene ikke er tilstrekkelig ivaretatt, hverken i Mattilsynets bestilling til VKM³ eller i risikovurderingen.

² Brev til Mattilsynet fra GMO-nettverket, datert 16.09.22: "GMO-nettverkets innspill til Mattilsynets utkast til bestilling av risikovurdering av olje fra genmodifisert raps NS-B50027-4 til bruk i fiskefôr" https://www.gmonettverket.no/wp-content/uploads/2022/09/GMO-nettverket_Innspill-Mattilsynet_VKM-og-GMO-raps_220919-1.pdf

³ Brev til VKM fra Mattilsynet, datert 3.10.22: "OPPDRAG TIL VKM OM RISIKOVURDERING AV OLJE FRA GENMODIFISERT RAPS NS-B50027-4 TIL BRUK I FISKEFÔR", der selve oppdraget var: "Mattilsynet gir med dette VKM i oppdrag å foreta en vitenskapelig risikovurdering av Aquaterra® rapsolje for tiltenkt bruksområde som ingrediens i fiskefôr. VKM skal vurdere mulige negative helseeffekter hos fisk fôret med den genmodifiserte rapsoljen. Risikovurderingen skal ha særskilt fokus på oljen til bruk i fiskefôr til arter i laksefamilien (Salmonidae), inkludert atlantisk laks (Salmo salar). I henhold til fôrforskriften § 1 (FOR-2002-11-07-1290) skal fôr ikke ha skadevirkninger på miljøet. Dersom VKM anser det nødvendig, skal det derfor også vurderes utilsiktede skadelige miljøkonsekvenser ved bruk av fiskefôr med innhold av Aquaterra® rapsolje. Hvis VKM ikke finner at dette er relevant, skal det begrunnes. Basert på risikovurderingen ber Mattilsynet VKM vurdere om det er behov for en overvåkingsplan for å avdekke framtidige utilsiktede effekter på helse og miljø" https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/oppdrag_til_vkm_om_risikovurdering_av_aquaterra_olje_fra_genmodifisert_raps.49689/binary/Oppdrag%20til%20VKM%20om%20risikovurdering%20av%20Aquaterra%20olje%20fra%20genmodifisert%20raps

Ang. punkt 1

Når det gjelder punkt 1 i GMO-nettverkets innspill, viser vi til at Mattilsynet i bestillingen ikke ba VKM "ta hensyn til andre eksisterende data og studier samt konsultere tredjeparter i dette arbeidet". I VKMs risikovurdering står det at "supplerende vitenskapelig litteratur benyttet i risikovurderingen av Aquaterra® ble skaffet via frie litteratursøk utført av prosjektmedlemmer, i tillegg til et systematisk litteratursøk utført av Folkehelseinstituttet - biblioteket". I tillegg har to eksterne fagfeller gjennomgått og gitt innspill til rapportutkastet før det ble godkjent. (VKM 2023:54).

I forarbeidene til innlemmelse av åpenhetsforordningen i norsk rett⁴ står det at hovedformålet "er å sikre økt åpenhet og bærekraft i risikoanalysen, oppnå bedre kvalitet og styrke påliteligheten av EFSA's risikovurderinger, forbedre risikokommunikasjonen og bedre styringen av EFSA". (Prop. 60 LS (2021-2022), side 7) Et av tiltakene det vises til, er at EFSA pålegges å gjøre egne litteratursøk, et annet at EFSA skal konsultere tredjeparter i arbeidet med å avgjøre hvilke relevante vitenskapelige studier eller data som er tilgjengelig.⁵ GMO-nettverket mener at formålet og tiltakene også må gjelde for VKM, og er usikker på hvilke tredjeparter som er konsultert i arbeidet med å fremskaffe relevante vitenskapelige studier eller data. GMO-nettverket ber derfor om å få en oversikt over dette.

Ang. punkt 2

Når det gjelder punkt 2 i GMO-nettverkets innspill om genmodifiseringen knyttet til resistens mot glufosinat, står det i bestillingen til VKM at "(r)apsen inneholder (også) et gen som koder for et enzym som gir toleranse for sprøytemidler med glufosinat-ammonium. Genet ble brukt som en seleksjonsmarkør under transformasjonsprosessen".

Ang. punkt 3

I punkt 3 i GMO-nettverkets innspill ba vi om at bruken av glufosinat i forbindelse med dyrkingen av den genmodifiserte rapsen ble klargjort. I VKMs risikovurdering står det at "(t)he oilseed rape also contains a gene that encodes an enzyme that confers tolerance to herbicides with glufosinate ammonium. The gene was initially used as a selection marker during the transformation process, **but some farmers who grow the oilseed rape make use of this characteristic in their weed control after being trained by Nuseed**". (vår uth.)

GMO-nettverket mener at et problem ved denne generelle påstanden er at det ikke fremkommer hvor omfattende bruken av glufosinat er. Et annet er at det ikke opplyses hvor informasjonen kommer fra.

⁴ Prop. 60 LS (2021-2022): *Endringer i genteknologiloven (offentlighet) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/1381 mv.* <https://www.regjeringen.no/contentassets/5e7e833061164a2ea01878836cef13d6/no/pdfs/prp202120220060000dddpdfs.pdf>

⁵ Prop. 60 LS (2021-2022), side 8 "For å møte kritikken om at EFSA's vurderinger kun baseres på industriens egne studier, pålegger åpenhetsforordningen EFSA å gjøre egne søk i vitenskapelig litteratur slik at de også kan ta hensyn til andre eksisterende data og studier om emnet som blir presentert for evaluering. For å gi en ytterligere garanti for EFSA's tilgang til alle relevante vitenskapelige data og studier vedrørende emnet, skal tredjeparter konsulteres for å avgjøre om det er andre relevante vitenskapelige data eller studier tilgjengelig".

GMO-nettverket viste i sitt forrige innspill til Mattilsynet, i september i fjor, til at Nuseed på sine nettsider brukte resistens mot glufosinat i markedsføringen rettet mot det amerikanske markedet, noe de fortsatt gjør.⁶ GMO-nettverket mener at bruken av glufosinat i forbindelse med dyrkingen ikke er tilfredsstillende klargjort i risikovurderingen. GMO-nettverket ber derfor om en slik klargjøring

Ang. punkt 4 og 5

GMO-nettverket ba i punkt 4 om at *“VKMs risikoanalyse bør være basert på fôringsforsøk med olje fra raps som er dyrket under samme betingelser og sprøytemiddelregime som ved kommersiell dyrking”* og om en vurdering av risiko knyttet til eventuelle rester av glufosinat i rapsoljen i punkt 5.

VKM skriver at de baserer konklusjonene sine på fôringsstudier i fisk, der det blant annet står at *“(f)ish trials have shown that oil from NS-B5ØØ27-4 included in fish diets did not negatively affect results, i.e., the fish, compared to fish fed conventional feed”* (VKM 2023, side 38) GMO-nettverket mener at VKM i for liten grad drøfter innholdet i studiene. I tråd med krav fra EFSA har Nuseed gjennomført en 90-dagers fôringsstudie på rotter. VKM viser også til en 28-dagers fôringsstudier med oljen på rotter, beskrevet i Murillo et. al 2021. I artikkelen står det at *“(c)anola oil (rapsolje, vår anm.) and meal, both standard, non-transgenic, near-isogenic canola and DHA canola, were produced from grain harvested from fields in Australia in 2015”*. I VKMs risikovurdering opplyses det ikke om det er brukt sprøytemidler med glufosinat ved dyrking av rapsen.

Oppsummering

GMO-nettverket ber i vårt innspill om:

1. at det gjennomføres en ny høring etter at spørsmålet om offentlig innsyn er endelig avklart.
2. at søknaden om å ta i bruk Aquaterra® ikke ferdigbehandles før etter at den nye høringen er gjennomført.
3. at det lages en oversikt over tredjeparter VKM har konsultert for å få fremskaffet vitenskapelige studier eller data som er relevante for risikovurderingen.
4. at bruk av sprøytemidler med glufosinat ved dyrking av den genmodifiserte rapsen som brukes i Aquaterra®, klargjøres.

Med vennlig hilsen

Cesilie Aurbakken
styreleder (sign.)

Audrun Utskarpen
faglig rådgiver (sign.)

⁶ <https://nuseed.com/us/crop/canola/omega-3/>, hentet 24.04.23.